

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Westphalia Sancta, Beata Et Pia, Sive Vitæ Eorum Qui sua sanctitate et piis exemplis Westphaliam illustrârunt

Complectens eorum vitas, qui certò aut verisimiliter Natione Westphali
reperiuntur cum titulo Sancti aut Beati

Strunck, Michael

Neuhusii, 1715

B. Widekindus Magnus Dux Westphaliae

urn:nbn:de:hbz:466:1-28481

B. WIDEKINDUS

Magnus Dux Westphaliæ.

*Refertur cum titulo Sancti & Beati, à Werne-
ro Rolevinck. l. 3. de morib. Westphalor. c. 8. his
verbis: Sequitur deinde S. Wedekindus olim
Dux vel Rex istius populi, quem Carolus de
sacro fonte suscepit. Petro Canisio in Marty-
rol. Germ. ad diem 7 Ianuarii: Item selige Gen-
dächtnuß Wedekindi Herhogs in West-
phalen. Ferrario in Generali Catal. Ss. Anga-
riæ in Westphalia S. Widekindi Ducis. Bol-
lando in Actis Ss. ad diem 7 Ianuar. & aliis ab eo
citatis. Precipua hic difficultas est, quo in loco
baptizatus sit Widekindus? an Minda? an [a]
Bardewici? an Wolmerstadii ad Oram fluvium?
aut ubi tandem? Wernerus Rolevinck de situ
& moribus Westphalorum, & ex eo Winckel-
mannus in Historia Veteris Saxo-Westphaliæ pag.
388 putant, verisimilius id factum esse in pago
Bellemensi prope Osnabrugum. Hic enim
Ecclesiam à Widekindo conditam, & Beth-
lehem (quod nunc contracto nomine Bellem*

Bb 4

dici-

[a] Bardewick urbs vetus in Ducatu Luneburgico
ab urbe Luneburgo.

dicimus) appellatam esse, non alia certè ex causa, quàm quòd in Bethlehem natus sit orbi Christus; hìc ipse renatus in Christo. Existare etiam nunc ea de re cantionem apud rusticos, & monstrari baptisterium seu fontem baptismi veterem, ablutionis ibi factæ perpetuum testem. Ego, ut antiquitatem hanc, si qua est, suo relinquam in pretio, veritatem tamen ab iis duntaxat Authoribus petendam esse judico, qui aut vixère cum Widekindo & Carolo, aut certè utriusque tempora propius contigerunt. Horum primus est Eginardus à Carolo M. in aula enutritus, & postea Capellanus Ludovici piissimi Imperatoris, qui in Annalibus Francorum à se conscriptis ita loquitur ad annum 785: Audiens (Carolus) Widekindum & Albionem esse in trans-Albina Saxonum regione, primò eis per Saxones, ut omissâ perfidiâ ad suam fidem venire non ambigerent, suadere cœpit. Cùmque ipsi facinorum suorum sibi conscii, Regis fidei se committere dubitarent, tandem acceptâ ab eo, quam optabant, impunitatis sponcione, atque impetratis, quos sibi dari precabantur, suæ salutis obsidibus (quos eis Amalwinus unus Aulicorum à Rege missus adduxerat)

rat) cum eodem ad ejus præsentiam in [b] Attiniaco villa venerunt atque ibi NB. baptizati sunt. *Eadem testatur & narrat vetus poëta Historicus, qui (ut inquit Bollandus in vita Widekindi c. 2. n. 6.) Arnulphi Imperatoris ævo, id est, annis non omnino centum post Carolum vixit. Unde Georg. Fabricius l. 1. rerum Saxonicarum ita de hoc baptismo differit: Witechindus Magnus & Albio impetratâ tuti itineris licentiâ ad Carolum eunt Attiniacum, quibus, ne suum congressum vereantur, prius mittit Amalbinum, per quem obsides adduci & tradi jubet. Witechindus secum ducit uxorem Gevam Danicam; Albio multos nobiles adolescentes, quia cælebs erat. Constituto die solemni, quò undis sacrâs tingerentur, ipse Carolus fide jubendo, Witechindo adstat &c. Altera difficultas est, quo in loco Widekindus Christum viderit sub pueri venustissimi specie militibus Carolinis in Eucharistia porrectû? Crantzius l. 1. Metrop. c. 9. scribit id factum [c] Wolmerstadii ad Oram fluvium festis Paschalibus.*

B b 5

Verum

[b] Attiniacum, Gall. Attignas civitas Francia in Provincia Campanie, ad fluvium Axonam (Gall. Aisne vel Aysne) sita, in Archidiocesi Rhemensis. [c] Wolmerstadii urbs parva ad Oram fluvium hæris circiter duabus Magdeburgo distans.

Verum (ut bene refutat Schaten in histor. Westphal. l. 8. pag. 499) nunquam Volmerstadii Pascha celebravit Carolus; nec antè Widekindus in ejus conspectum venit, quam Attiniaci ad baptismum accederet, uti satis liquet ex supradictis: unde & ibi miraculum hoc Widekindo ostensum esse necesse est. Vita B. Widekindi compilata est partim ex historia Westphaliæ & Annal. Paderborn. P. Nicolai Schaten, partim ex iis, quæ de ejus vita & rebus gestis ex variis Authoribus conquistavit Bollandus in Actis Ss. ad diem 7mam Januarii.

Engeria vel [a] Angria nunc humilis vicus in Comitatu Ravensbergico natale solum Widekindo fuit. Monstrantur ibi adhuc vetusta arcis illius rudera, ex qua velut Principatus sui sede tot præliorum tumultuumq; faces in Francos sustulit. Nec dubium sanè quæcunque à Saxonibus contra Carolum M. gesta sunt bella usque ad annum 785, ea præcipuè Widekindi ductu & auspiciis gesta esse. Unde etiam in celebri illo conventu, què Carolus anno 777 ad Paderæ fontes habuit, tametsi omnes Westphaliæ primores ex Regis edicto comparerent, solus ipse facinorum suorum multitudine sese præsentem sistere non est ausus, fugâ in Daniam ad Sigefridum

[a] Enger.

fridum Regem Socerumq; tantisper capeſſi-
tâ. Vires tamen ibi ſuas adeò reſtauravit in
exilio, ut exinde Chriſtianis omnibus terrori
fuerit. Acceperat in conventu Paderano
Carolus ab univerſo Weſtphalicæ nobilitatis
ſenatu perpetuæ amicitia & fidelitatis dex-
teras; ideòq; conſtitutis per eam provinciã
variis Episcopatibus, cùm de Weſtphalorum
fide ampliùs non ambigeret, retracto ſecum
exercitu movebat in Hiſpaniam, ut ex diſſen-
ſione Regum Sarracenorum, quos inter eo
tempore imperium iſtud diviſum erat, ali-
quod Chriſtianæ religioni lucrum caperet.
Præclara hæc erat Widekindo opportunitas
novis rebellionum motibus Weſtphaliã
involvendi. Itaque cum auxiliaribus bar-
barorum copiis continuò relapſus è Dania,
popularium ſuorum animos iterum ad bella
conciat, provectòq; ad Rheni inferioris lit-
tora hominum ferociſſimorum exercitu [6]
Cæſaris inſulam ex improviſo obruit expu-
gnatq;. Nihil ibi furori barbaro intactum
manſit, poſt ſpolia injectæ ædibus flammæ,
templum exuſtum, Collegium Canoniorum
everſum, direpta ſuppellex ſacra, trucidati
Sacerdotes paucis elabentibus, incolæ propè
omnes

[6] Rønſerswerth.

omnes ad internecionem deleti : nec prius excessum oppido , quàm illud munimentis omnibus denudatum, atque in desertam solitudinem versum esset. Inde [c] Tuitium & Tuitio Confluentiam altiùs progressus regionem omnem, quæ ad ripam citeriorem Rhe- no adjacet , ferro & flammis adeò populatus est, ut nec sexui nec ætati, nec Virginibus Deo sacris parceret, palàm jactitans, West- phalorum genti sat virium fuisse hætenus ad- versus tot Francorum Reges, nec de fore ad- versus Carolum. At illi non diu inulta stetit hæc ferocia. Mox enim Carolus, qui jam ab Hispanico bello [d] Antisiodorum in Gal- lias revererat, expedita militum lectissimo- rum agmina in hostium terga trans Rhenum mittit, qui festinatis itineribus eosdem lento onerum ac prædæ pede ad sua reverten- tes tandem in Hassia feliciter consecuti, ad [e] Adranam fluvium sistunt in prælium, tan- tâq; strage profligant refractarios, ut non tam ad pugnam quàm ad laniendam viderentur obijci, paucis per abrupta montium in West- pha-

[c] Deutz nahe bey Cöllen. [d] Antisiodorum Gall. Auxerre, civitas Franciæ in Ducatu Burgundico ad fines. [e] Adrana, die Eder fluvius Hassiæ, qui tri- bus horis supra Cassellas labitur in Fuldam fluvium.

phaliam repedantibus. Acta hæc fuere anno 778. Neque tamen etiam tunc fracti animis cessere Saxones; sed variis exinde certaminibus nunc victi, nunc victores extiterunt, donec anno 783 intra spatium paucorum mensium conflictu gemino & infelices Widekindi penitus inclinatae & attritae sunt. Considebat hic cum innumera suorum multitudine in montibus Teutoburgiensibus prope Dethmoldiam in Comitatu Lippiensi; eoq; confidentius hoc loco bellum apparabat, quod velut in meditullio suae gentis versaretur, nec abinde procul inter Angarios sedem paternam obtineret. Sed Carolus, qui omne momentum rei bene gerendae ponebat in celeritate, haud multum cunctatus cum exercitu per ericeta Sinedi ascendit in juga montium; & ubi Saxones ad praelium paratos vidit, milites quoque suos digesta instructaq; acie promovit in hostem. Pugnatum acerrime hinc Carolo inde Widekindo suos inflammante: & initio quidem non parum nutare Francorum cornua; sed respiciente subinde ad caelum Carolo, opemq; Divinam ardentius implorante, mox acies adversa labi, & Franci uno impetu incumbentes, hostem in fugam vertere, cadere, sternere, prostrernere, tantâ strage

strage editâ , ut pauci ex innumera multitudine Saxonum incolumes evaserint. Partâ tam insigni victoriâ paululum recessit Carolus in planitiem , castrâq; metatus Paderbornæ , ibi circum fontes in amœnissimis locis aliquamdiu confidebat ; tum ut militibus à clade fessis aliquid quietis daret , tum ut sauciorum curaret vulnera , tum ut alteram quoque sui exercitûs partem , qui à Rheno lentius affluebat è Francia , ibidem exspectaret , jungeretq; in corpus belli vehementius. Interea nuntius Paderbornam advolat , Westphalos haud procul Osnabrugo ad Hasam fluvium novo è variis populis coacto exercitu iterum in arma se collegisse ; & si quidem auderet Carolus , denuo conflictum decrevisse velut extremû pro libertate gentis pugnuros. Hoc audito , suprâ quàm dici potest , accensus Carolus , cùm de summa rei actitari cerneret , totum quoque militiæ robur contraxit illico , associatisq; quæ jam advenerant , novis Legionibus cum omni exercitu Osnabrugum acceleravit. Educebat ad ejus adventum suos Widekindus milites : neque segnior illo Carolus , præsertim quòd pro Deo ac religione sibi pugnandum nôsset , aciem quoque suam cœpit componere , hostem aggre-

gredi.

gredi, signa inferre, virum viro opponere & pedem pedi. Pugna locum Wallenhorstum inter & Rullam fuisse memorant, multasque dici horas tenuit certamen pertinax: tandem ubi rupta acie ad nimiam Francorum vim aliquantum cessare Saxones, morte & caedibus misceri omnia, trucidari barbarorum vulgus obvium, mactari in morem pecorum, quotquot in adversos gladios incidere; neque prius internecioni ultimae finis imponi, quam aut caesi omnes, aut captivi venirent in manus Caroli. Hac tam insigni pugna tamen si Widekindus adhuc superstes viam invenerit elabendi, Westphalam tamen eo ex tempore ita debellatam reliquit Carolo, ut nunquam deinde hincere contra ipsum nedum in arma provolare ausus fuerit. Primas fugienti latebras praebebat arx illius Visurgana: inde quia Victorem sibi è vestigio inhaerentem lenierat, iterum se recepit in Daniam, quod eum Carolus cum per nimia terrarum intervalla non posset nec vellet insequi, coepit interim Westphalam in Provinciae formam redigere, Ecclesiae statum ordinare, basilicas & Collegia Sacerdotum condere, gentes ad lavacrum Baptismi invitare, idola subvertere, aras impiorum Sacrificiorum demoliri, omnia
demum

demum instituere, quæ ad stabiliendam hoc loco religionem adjumentum aliquod conferre poterant. Fluebat inter hæc annus Christi 285, quo Carolus compositis Westphaliæ rebus, suo cum exercitu movebat trans Visurgim, ut ibidem pariter cum Ostphalorum gente, quæ inde ad Albim usque porrigitur, similia pacis & religionis negotia pertractaret. Castra Bardevici in Ducatu Luneburgensi posita, proceribus indicta conventio, frequentata comitia affluxu omnium Saxonum, si Widekindum duntaxat exceperis & Albionem ejus patruelem primòs rebellium Duces. Sed cum & hos è Daniæ latebris jam reversos trans Albim oberrare didicisset Carolus; ne quid deinceps turbarum parerent, misit ad eos è Saxonica nobilitate qui suaderent, ut omisâ perfidiâ regali se clementiæ fideiq; tandem submitterent. Gratum id erat quidem utrique nuntium: retrahabat tamen malè meritos facinorum suorum conscientia: quòd impunitatem sibi quidem unicè in votis esse dicerent; Regis tamen gratiæ non omnino à se confidì posse, nisi obsides suæ fidei priùs daret, quàm se præsentessisterent. Añuit his postulatis Rex benignissimus, missòq; cum obsidibus legato Amalwino

wino copias suas trans Rheni vada reduxit in Austrasiam, ubi ad urbem Attiniacum in hibernis agitans Widekindum & Albionem tantisper præstolatus est. Et illi quidem, uti conditum fuerat, Regem consecuti sunt: placuit tamen Widekindo, priusquam ad Baptismi fontem accederet, ea quæ à Carolo & Christianis gererentur, sub ignoto habitu attentius contemplari. Agebatur eo tempore Paschalis solemnitas; & Carolus cum suo milite Sacris intentus, triduum illud, quod à Parasceve passionis Dominicæ ad Pascha volvitur, curis sanctioribus dederat, ut expiatis conscientiæ suæ nævis mentem Paschali epulo devotius recrearet. Aderat Widekindus clanculùm, obibat, perlustrabat omnia: & ne præsentia personæ suæ quenquam adverteret, pannosa veste mendicum mentiens, inter confertos pauperum greges ad stipem se demiserat. At latere non diu licuit tanto Principi. Curvum habebat digitum in manu dextera, quam ad nummos capiendos protendebat: hujus indicio à pecuniarum dispensatore confestim agnitus, suavi arrisu dicentem audiit, *Quid ita mendici instar in hac pauperum turba consideret Princeps ditissimus?* Silere adhuc Widekindus paululùm (sic enim sæpe

Cc

repen-

repentinus pudor locuturi verba sufflaminat) mox tamen aliquanto erectior animis ab illo petere, ut sibi ad Regem Carolum accessus fieret. Ab hoc admissus exceptusque omni hilaritate: *Volui, inquit, Rex serenissime, sub isthoc habitu tanquam incognitus, ut sperabam, Christianorum sacra hoc loco explorare. Licebat mihi quidem velut in tuam gratiam jam recepto propalam contueri omnia, quae in votis essent: curiositas tamen impulit; ut latibulum quærerem, quia sic opinabar sincerius à me per videri posse, quae aperto nomine tam fidenter non fueram aspecturus.* Quid ergo vidisti? rogabat Carolus. *Vidi, inquit, ante biduum (hoc est in Parasceve) te vultu demisso tristem incedere: hodie vero posteaquam à mensa in templo posita redux esses, planè hilarem & plenum gaudio. Quod autem stupore maximo me defixum tenuit, aspexi in super omnibus iis, qui ad mensam istam tecum accedebant, è purpurati Sacerdotis manu speciosum puerum porrectum esse, qui in aliorum ora vultu admodum leto, in aliorum verò tristi & aversa facie ingressus est.* Ad quæ Carolus: bene, inquit, profecisti Widekinde! plus tibi, quam cunctis Sacerdotibus & mihi ostensum fuit: simul admirabile mysterium in sanctissimo Altaris Sacramento paucis aperuit; & ulterius doceri cupien-

pietatem, exuto centone, Sacerdotum suorum curæ imbuendum tradidit. Idem Gevæ ejus conjugii, idem Albioni & aliis Westphaliæ proceribus, qui sub idem tempus præstiterant, fieri imperatum: omnesq; Attiniaci anno 786 post aliquot dierum instructionem salutaribus undis abluti sunt, fulcipientes ex his lavacris Widekindum Rege Carolo, Gevæ Fastradâ Regina & Caroli conjugē, Albionem aliōsq; Westphaliæ primores aliis ex aula Carolina Principibus Ducibusq;. Insolita Orbis Christiani lætitia excepit ubique tanti Baptismi nuntium. Iple supremus Pontifex Hadrianus, cui id Carolus per Andreā Abbatem significari fecerat, non modò conversionem istam humanissimis literis Carolo gratulatus est; sed etiam Litanias triduanas indixit gregi Catholico, ut omnes supremo Numini pro tanto in Ecclesiam beneficio gratias condignas agerent. Quiescebat dehinc positis tandem armis tota Saxonia in alta & firma pace: Widekindo præter arces ac possessiones pristinas donati Ducat' westphaliæ & Angariæ etiam hæreditario jure ad posteros transmittendi: additæ quoque prærogativæ & honores alii, per quos & Francis & Religioni Catholicæ arctiori fœdere de-

vinctus esset. Nec fefellit Widekindus consilia & expectationem Caroli. Ex quo enim Christi fidem cum Baptismo amplexus est, nemo fidelior Francis, nemo ferventior constantiorq; fuit in Divino cultu amplius proferendo: adeò ut verè in ipso impletum cereretur illud Apostoli ad Rom. 5. 20. *ubi superabundavit delictum, superabundavit & gratia.* Rediturus in Westphalam cum discessum faceret à Rege Carolo, proprium ab eo Sacerdotem petiit qui sibi & res Divinas administraret, & sanctissima altaris mysteria coram se crebrò perageret. Evocatus ad hoc officii, ut nonnulli asserunt, Hercumbertus vir à sanctitate & doctrina plurimum commendatus: cui ut sedem daret Episcopo dignam, arcem cum eo suam, quæ ad ripam Visurgis adstructa erat, pià liberalitate partitus est. Mox etiam adjectis agris pro Sacerdotum & Canonicorum victu necessariis, locum designavit ædificandæ Ecclesiæ opportunum; quam deinde, quòd communis amborum possessio hoc loci esset, à *Myn Dyn* / meo & tuo Mindam appellatam volunt. Eodem fidei zelo Engeriæ in sua patria magnificam S. Dionysio Galliarum Patrono Ecclesiam condidit, eamq; illustri & opulento Sacerdotum

tum Collegio decoravit, quod tamen postea ob bellorum tempestates Herivordiam velut ad locum tutiorem vicinúmque translatus est. Cætera quæ à B. Widekindo jam Christianis adscripto præclarissimè gesta sunt, nemo veterum literariis tabulis consignavit : nimirum tam neglectum cum ejusmodi magnis viris ætas posterior egit, more communi Saxonum, quibus olim multa agere & pauca scribere receptum fuit. Neque tamen ambigendum interim, quin recrudescente postea sub annum Christi 794 quorundam Westphalorum Saxonúmque rebellione, Widekindus multa à suis gentilibus susceptæ religionis causâ perpeffus sit, quæ ille partim suis Francorumque amicorum armis depulit, partim Christianà magnanimitate fortiter toleravit. Obiit in senectute bona anno, ut quidam volunt, 805, vel ut alii 807, agitúrque ejus memoria ad diem 7 Januarii. Corpus ejus, quod multis exinde miraculis clarum frequenti hominum veneratione coli cœpit, Engerix in Basilica ab eo condita honorifico sepulchro illatum est, adjectúmque posterioribus annis illustre Mausolæum cum hisce versibus :

*Ossa Viri fortis, cujus sors nescia mortis,
Hic tumulus claudit : Euge bone ! spiritus
audit.*

Cc 3

Omnia

*Omnis mundatur, hunc Regem qui veneratur:
Ægros hinc morbis cæli Rex sanat & orbis.*

Quàm diu sacræ hæ exuviæ ibidem conquieverint, non satîs liquet : certum est eas postea unà cum Collegio Canoniorum Engerensium Herivordiam in Ecclesiam S. Joannis translatas esse, ubi hodie dum ejus caput & pars maxima corporis inter Divorum pignora adhuc custoditur, quæ P. Nicolao Schaten è Societate Jesu, dum ea loca cum Ferdinando Fürstenbergio Episcopo studiosè perlustraret, coràm inspicere licuit, uti fatetur in sua historia Westphaliæ l. 10. p. 624.

FINIS.

INDEX